

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Број поштанског чековног рачуна 53.191
Администрација: Кнез Михајлова 46/1Уредништво:
АЛОИЗИЈА ШТЕБИ
ЛАРИНКА СТОЈАНОВИЋБеоград, 15 марта 1929.
БРОЈ 6 — ГОДИНА X.Власник за А. Ж. П.
МИЛИЦА ДЕДИЈЕРИзашио 1 и 15 у месецу. — Годинашња цена 15 динара.
48 дана. За иностранство 60 динара. Примерак 2 динара

Деведесетогодишња Маријане Хајинш

25 марта т. г. навршује оснивачица и председница Аустријског Народног Женског Савеза, госпоња Маријана Хајинш, деведесету годину свога живота.

Тиме што кажемо оснивачица Н. Ж. С. рекли смо веома мало, тек смо означили можда завршетак једне етапе њених напора: да скупи аустријска женска друштва у заједничку организацију. Тај савез је био основан године 1902. Ко мало познате историју народних борби у Аустрији, он може тек оценити вредност и важност једног таквог рада, јер у томе Савезу била су и немачка женска друштва. У томе послу је могла успети само личност, чије тежње су биле узвишене над сваком сумњом, чије идеализације као јавног радника су биле такве да су узевале безусловно поверење и чији рад је био консеквентно извођење принципа правде и једнакости без компромиса привилегиисаном народу у једној национално мешовитој држави.

Маријана Хајинш је стожер феминистичког покрета у Аустрији. Око ње и њених акција од године 1870 даље се полагано искривализовало један покрет стварних тежњи, који је у борби са најборнијим реакционарним елементима аустријске бирократске хијерархије добио озбиљно обележење слободних и напредних покрета у свакоме погледу и не само са феминистичког погледа. Имала је одличне сараднице као што су били и пр. прерано умрла Аугуста Фикерт, народни посланик Д-р Офнер, један извештајнијих аустријских парламентарца, који су привучени њеном отменом, високо над просечношћу индвидуалности дали мисловно својих намерама да опште напредак. Обухваћени њеним држањем прелазили су са презрењем преко осмехивања, иронисања, глупости и неразумевљања. Чистота њихових идеја и тежњи је увек победила.

Маријана Хајинш била је прва која је године 1870 тражила право да сме и женска омладина студирати у средњим школама. Тај захтев се испунио тек године 1892 и ако не у целом опсегу. Продурила је борбу за слободу наоружење жене тиме, што је непрестано захтевала да се омогуће аустријским женама универзитетске студије. Универзитети су се отворили аустријским женама тек године 1897.

Уопште нема ни једног феминистичког захтева који још данас важи и за који не би Маријана Хајинш вршила пропаганду између привих.

Благи карактер Маријане Хајинше, која је била у своје личнеми животу веома срећна, била је и срећна жена и срећна мајка, показује се најбоље у факту, што никад није имала непријатеља. Имала је принципиелне противнике, али су је морали као човека увек високо поштовати. Ненадбогатост, отменост и искрено одбијање је сваку мржњу.

Из какавих побуда је постала Маријана Хајинш гласник захтева увек потчињене жене? На ово дело одговара Д-р Елиза Рихтер, вреднији професор беошког универзитета и једна од оних три жене, које су године 1897 од три познате редовне слушаћке универзитета: "Велина између борња за женина права су хтеле да саме себе ослободе из несносно за-

гушљаве атмосфере, да себе формирају, да продну својим личним правом за рад. Маријана Хајинш никад није желела да се користи правима, које је тражила за жене. Као мајка и жена била је увек уверљовитежна, а свој задатак је сматрала као проширењу мајини дужности. Мајка се не задовољава само тиме да испуни оне жеље своје деце, које она сама, по некад, веома ватрено постављају, она се брине да се испуне и незаговорене жеље, као што још спавају, а које она слухи унапред, она ради и за срећу још нерођених. У том смислу је такође Маријана Хајинш да чисти пут, који је био пуни камена и трња, који је водио ка женском студију. На њу се може ни применити реч "борач". Она је радила без оружја, само снагом свога убеђења за добру ствар. Она није побеђивала, она је прилобавила. Она је побијала противнике, она је кричила "путење".

Благод жене, истинског човеку, који није познао никад мржње ни против кога, Маријан Хајинш, захваљујемо данас и ми, југословенске феминистичке, за све што је урадила. Оно што уредило добар и чист човек није благод само за његову најужу околину, него толики зраци широм и племенитог дела огревају добротом све, који могу да осећају и мисле.

Београд Алоизија Штеби

Мишљење знаменитих људи о раду жена у јавноме животу

Професор Haldan Kont

председник Норвешке Академије Наука

Норвешке жене добиле су прилично рано, пре 20 година, правно признање. Због тога ситуација изгледа и можда разорнава факат, нарочито у иностранству, да нису никад изгале неку значајну улогу у политичком животу своје земље. Доклаци и у малом броју су дошле норвешке жене у земаљски парламент, storting, и ни једна између њих није постигла нека значајна име у политичком животу. Урок се тражио у бирачком систему, али бирачки систем се у току 20 година изменио, а измене нису нарочито додирнуле политичко држање жена.

Жене су постигле право гласа као један између резултата великог политичког покрета који је од година самодестетих XIX столећа у силним таласима пуно животно земље политичким идејама. Кроз три деценије заузимала су политичка питања прво место у животу и мишљењу Норвешке; цео народ бором се за независност и демократско уређење државе, и исти талас, који га је довео до циља, дао је и женама политичку зрелост. Али, од времена кад су добиле право гласа, политички покрет се стишао, национална независност је била осигурана, демократске идеје остварене и природно да је седело време, у коме су биле у првом реду националног живота други интереси, политички међутим, кад је у ранијим годинама што честоубље скоро свакога таласноста и амбициознога мушкараца за тим да може заступати на-

рад у парламенту, сада су се отвориле друге могућности, које су упућивале њихову делатност другим путевима, и показало се да се жене апсолутно не силе у политички живот.

Сигурно је да жене не би добиле право гласа, ако не би већ раније имале гласне улоге у различитим правима социјалног живота. Између многих публикација, које су изашле године 1914 за прославу стогодишњице од како је Норвешка добила слободан Устав, од нарочитог је интереса дело у две свеске „Norges Kvinder“ (Норвешке жене), јер омогућава преглед о делатности жена на различитим пољима јавног живота за прошло столеће. Ово дело одржава нам у пуном опсегу колико су велики утицај имале норвешке жене на развитак различитих облика школства и васпитања, и колико велики удео су имале код формирања основнога школства и средњих школа, код продуктивног и стручног школства. Али, најважну организаторску делатност развијале су у социјалном раду, у мисловном и запитном раду, истинском покрету, и искривању сиротиње и болесника. За подизање народног здравља су основале једну огромну организацију кроз коју су изшколовале на стотине болничарки, и још их образују и кроз нову организацију су побилале губернуколу језицима добро смисленим системом санаторија.

У том раду су се исполиле одличне особине норвешке жене, њена енергичност, поштованство, марљивост и истрајност. Те особине су дале резултате, који су обогатили народни живот на више начина. Није случајно да је једна између најбољих установа норвешких женских друштава школа за социјалне раднице. И ако норвешке жене нису показале једну јаку политичку иницијативу, ипак ће историја њихове земље сведочити о јачини и успесима њиховог социјалног осећања и мишљења, јер њихова делатност на томе пољу — како индивидуална, тако и колективна њихових организација — од нерођењем је вредности за последњи развитак народа. Као мушкарацу и као историчару чини ми радост да имам прилику да кажем то своје убеђење.

Henning Elmqvist,

генерални гувернер Стокхолма

Кроз 30 година своје официјелне делатности као члан различитих министарстава као и у другим јавним положајима имао сам много прилике да створим такво мишљење о раду жена на различитим пољима и у различитим јавним званима. У сарадњи са женама, као потчињеном, и са колегама, у првом реду сам приметно њихову нарочиту амбицију, која је била за све те жене значајна. Са захваљујућем се сећам истински снажног рада, који су вршили многе између њих са интелигенцијом и интересовањем, које је узвишено над сваком похвалом. У многим случајевима је био њихов рад пуно одговорности у највишем степену, за који треба много оштроумности.

Karl Lindhagen,

председник општине Стокхолм

Поставити слободу на место потчињености био је један либералних идеја прошлога столећа. Исходило су одкрића на пољу природних наука дошло до потпуне револуције привредног живота, рада и породичног

живота. Из тих корена је пониокао женски покрет.

У и у тој револуцији се разграно тај покрет и доносио плодове. Сестра је била изједначена са братом у наследном праву. Тураторство сунурага нестало је. Жене су добиле право гласа за општине и парламент. Једнаки услови за просвећивање и напредовање били су постигнути. Неки сјајни били овим напредком. Идућешћење, рецитност, разум и истрајност победили су.

Затим је дошло применевање теоријски постигнутих, и на једном је постало прилично тихо. Неколико жена је ушло у парламент, у државна и општиска заступништва. Али, на радном тржишту су се снаиле жене на оним положајима, који су били најбелгије плаћени. Мали број само је ступио барикаде, али су се појавиле нове препреке. Почувне неко нарочито политичко тураторство мушкараца, које угрожава положај жене. Проблем брака изгледа да је замршенији него икад раније. Поред жена који распрвавају о реформи брака, али других које брине традицијом осећену форму брака.

Жене имају болје поглед него мушкараци за старе истине, али исто тако као мушкарици стрепе и оне пред далеком изгледама. Вредно и марљиво посрвавају послове, које доноси дневни рад. Мали број само још чува старе идеје "човекаства" у дубоким размислима. Бесни Борб свих против свих за моћ, богатство и саму гољу могућност егзистенције. Још увек се морају борити жене против тежког почетка; али тоо дивљине већ је спремно за цивилизацију и култура ће следити. Права култура не може се подићи без сарадње жене, поред мушкараца, у потпуној једнакости. Тек када се то оствари, заузете жене, мати стварања, место које јој припада у целокупном животу.

K. N. von Koch

висок чиновник шведског министарства социјалних делатности, који изврло закон за заштиту деце и заштиту сиромашних.

Раније су деловале шведске жене на социјално пољу само тиме, што су радиале у каритативним друштвима. На тај начин оне су бринуле већ од времена Св. Бригите у XIV веку за болеснике, старе и сиромашне, и показивале су поред велике поштованости и велику инимичност. Али, кад су у модерно доба држава и локалне области преузеле социјалну заштиту у великом опсегу, жене још за дуго времена нису припустиле ка сарадњи. Тек утицај Фредерике Бремер (писатељка многих романа из живота жене и породице — нап. уред.) жемско првог гласа и реформе у приватном праву донеле су промене у том погледу, и данас ради врло велики број жена са мушкарацима заједно у јавној социјалној делатности. У неким грамама, као н. пр. у државним уредима за заштиту младежи и сиромашних је уређено сарадње жена законом. Не свуда жемско управнама, него свуда срећемо велики број жена, стручних социјалних радница. Жене веома азиле за сиромашне и деце домова, оне су запослене око збрињавања ваибрачне деце, у великим индустријским предузећима рале као свеститне за редовности и службовању у комуналним радничким колонијама, воде надзор у великим болницама. Међу вишим чиновництвом имамо жене инспекторе за

фабрике, станове, за државне до-
маничне школе итд.

Мушкарци који раде исто тако у
социјалној заштити, више се не про-
тив сарадња жена; на против, они
имају сарадњу жене као важну и
скроз и скроз потребно допуњавање
њиховог тежња. Ако ипак раде жене
на овом пољу није још обилатије,
томе нису криви мушкарци, него
жене саме, јер је међу њима још
много таквих, које страхују пред
иступом у јавности, и имају премало
самопоуздања, оне стрепе пред
оговорношћу. Али све су то препре-
ке, којих не нестати што више буде
предстојало да се оствари правично
видимо да сваке године расте број
жена, које похађају социјалне течајеве.

C. Th. Zahle

бивши председник владе у Данској.

У мом срцу не постоји ни један
кутак, у коме би се могла сакрити
само сеница сумње о томе да ли
треба да се оствари право сваког
и сваке мушкарца да сарађује при
вођењу свих јавних послова.

Најбољи и најчистији човек, кога
познајем, јесте једна жена, али можда
није право да стварамо закључке
само из ограниченог личног искуства.
Ако погледам дубље, и премерим
опште догађаје живота, долазим до
онога закључка: миром и правично
можемо дати женама право да од-
лучују заједно са мушкарцем у свима
стварима живота, јер горе него
што је било до сада под вођењем
мушкарца сигурно неће бити.

Ако посматрамо резултате у земљама
у којима имају жене иста права
при управљању државе, као што је
то у случају у Данској, видимо да
жене никад нису злоупотребиле поли-
тичка права. Скоро би пре дошли
до непријатног закључка, да се сраз-
мерно мало променило, ако и. пр.
помислимо да су жене у таквом
броју бирале у законодавна тела.

Када смо у Данској дали године
1915 путем Устава женама политичка
права, то је створило јачу осећа-
ње следиле: и. пр. једнака награда за
жене и мушкарце у државној служ-
би, дозвола женама да уђу у сва
звана државне службе осим у звање
свештеника. Нови брачни закон са
ограничењем права мушкарца да је
он једини господар кућне имовине
у својој породици, дајући право
за сигурност породице и за боље
међусобне односе супружника. Др-
жава која се ослања на таква поро-
дична живота, у коме није једино
љубав супружника основ породичног
живота, него у коме се мушкарци и
жена као једнаковредни пријатељи
међусобно поштују и саветују у свима
обављањима ствари, таква држава
је најзача и најсрећнија.

Највећу вредност коју доноси за-
конска равноправност жене са мужем
на пољу управљања државе је можда
у томе што пожеди брак и породично
живот.

Наша деца

Писма једне мајке

VII

На две смо године то сад претресне у
оштим оптемама готово сва питања
која се односе на негована и поди-
завање деце, па ипак имамо једна
другу још увек пуно да кажемо. Ти ми
пишеш да поред све пажње и труда
не иде овако како би ти хтела, не
задовољна си. Читајући твоје писмо
сетла сам се шта је мени помогло,
управо спасао, кад сам пролазила
крз драгу јуношу, кад сам се са-
мостално чинила једино одлучење
при Министарству Рада, т. св. Деци
Уред (Children's Bureau). То одевне
сваке године публикује већи број
брошуре и летакса, који се бесплатно
раздају. То је збирка савета и упу-
тава која сваку мајку морају неиз-
мерно интересовати. Децеј литерату-
ру видимо у осталом, и у другим
земљама. То је она доста
обилна. Али, што је мени пало у
очи у америчком издану, а што ми
сам запалио код других, јесте једна
кротка, али веома речита реченица
при две сваке стране, која служи
колико као савет, толико и као опо-
мена, јер заста улазул све знање,
св труд, ако је идеја, изражена
једино чистим, правим, уверљивим.
Она гласи: *Родитељи морају зајед-
нички радити, да би им деца свека
забрале навише*. Да ли се икад може
замислити какав заједнички посао,
мислим посао од кога се очекују по-
зитивни резултати, без сагласности,
без сарадње? Подићи једино мало
тежак, али чистотан, несумњиво је један
од најпретекнијих послова. Ко-
лико је родитеља свесно свог за-
датка? Без сумње свега један ма-
ло брат; и крајње је време да почнемо
себе да навикавамо, да се у том
правцу што боље развијемо. Ако
само ми, мајке, читаво и узгодно се
са литературом, и са једним
једним родитељем мора да постане
споразум, један формални пакт по
коме се обе стране обавезују да ће
радити, не онако како их лично ра-
сположење са времена на време ру-
ководи, него на основу једног унапред
мишљеног, проученог, провереног,
плана. Размишљајтења по извесним
питањима неизбежна су, али гле
можемо истрајати, да извршимо споразум
и да не одступимо се доћи.

Ако осећаш да о неким стварима
не мислите подејнако, или, као што
ти кажеш, ни мало се не слажете,
то не значи да од тога мораш дићи
руке, упрок усвојено да тиме деци
сеоба у најбољем случају. — Како
служавка у твој живи, што ради, мало
се ко брине. Поставља се само пи-
тање: да ли је она довољно добро
сваквине узето у вулгарном смислу,
да се код тог ни на час не мисли,
да је и моралност једна од оних
вредности, које се добија васпита-
њем, већим знањем, да је за морал-
ност нужна нека заштита, кад су у
питању деца и неукви па макар би-
ла пуноће.

Сваданајали радница раде данас из-
весне одређене сате, а служавка по-
стоји зависи од воље нејине госпо-
дарнице. Како је мало госпођа, које
рачунају с тим, да се посао тако
успеди, да и служавка има неки од-
мор, да добије времена, да за себе
нешто уради, да нешто прочита...
Па не само то. Имала сам прилике,
да проматрам служавке у кући не
само италијанској, француској, већ
и у кући, где је госпоња била јавна
радница, феминисткиња, па ипак је
служавка бивала врло жалосно ре-
ђива и одзасила из куће, у којој
је пробравала неколико година, а
да није научила ни читати, ни пи-
сати.

Уповла сам једну малу децу. У
успели, има једна девојка. Ипак
јој је изглед правог бокема. Она и
хода и говори и носи се тако, да

наноси чисту штету. То је се стра-
ховито огренила о своју материнску
дужност. Али, да би с друге стране
избегла једино стално трење, које би
евентуално могло прени у упорност,
мораш бити веома обзирна. Помис-
ли увек на крајњи циљ. То ће ти
дати снаге да истрајаш.

Таоја А.

Вредна скупштина Женског Покрета у Београду

9 марта г. је Женски Покрет у Бео-
граду одржао је вредну скупштину,
која је имала за задатак да изврши
неке измене у правилима. Потреба за
изменама правила показала се услед
тога, што су се правила Женског
Покрета, који је имао и један део
политичког рада у својој програму,
у неколико кописла са тумачењем по-
стојећих закона.

Једна стварна програмска измена
рада Женског Покрета према новим
правилима састоји се у томе, што
Женски Покрет у својој програму
неће више имати борбу за стицање
политичких права за жене. Осим оне

Казнице и заводи за поправку и Северној Америци

Познато је да је био кад пре
краћког времена потписан новим
кривични закон, који има међу осталим
у предност да заступа гледиште
да казни није једино средство у бор-
би против кривичности, него да је
потребно прибегли и превентивним
мерама и код малолетника употреба-
вање пре свега васпитне мере.

Овај начин утињања на оне, који су
кршили законе против друштва и
негове сигурности, изводи се прак-
тично у некојим завоима Северне
Америке већ дуже времена. Сутни-
на тога постаје је да покушава
утињати место казном, која даје чо,
веку нечат изабаченога из друштва-
васпитним мерама да га њима унутра-
шњим препоради да му улије свест
да је и он сам део друштва, које не
бити што боље, што је поштински
сваки појединац.

Међу списима, пре кратког вре-
мена умрло, немачког професора М.
Лиерпапа и ја забележило о најбо-
вијем стању казница и завода за по-
правку у Северној Америци, на-
рочито таквих, где се поступа не
казном, притискивањем, него на ос-
нову здравствено васпитних пробле-
ма. Пре свега треба напоменути да
је проф. Лиерпап мишљена да ка-
зница и живот у њој не смеју бити
свет за себе, него да сачињавају
битни део васпитних проблема и зато
очекује он истински напредак тек
онда, кад се буду ујединили крими-
налисти, педагози, психолози,
психијатри и сви који раде на социал-
ном подизању за заједнички рад. За

више сећа на неог симпатичног сту-
дента одреган, интелигентнија лица,
са њиховим шеширима на глави, са
анатомском или институционалним
паузом, који говоре и занос се ми-
слили на разне теорије, који је увек
пријатељски, увек срдачан, другар-
ски — већ на даму, улашту госпо-
ђу. Мислила сам, да би се с њом о
свему дало говорити, само не о
кућанству.

Не мислим истина, да ми је са за-
носом причала, као да права разна
деца, мене је изненадило и задивило
и привукао к њој нешто друго, не-
што далеко више, далеко човечије,
нешто што је за мене било једна
могуће замислити без лабораторија,
без њезних медицинских књига, ре-
кла ми је, да она увек помаже својој
служавки док служавка пере рубље,
а ради то, да би се служавка осећала
задовољнија, да би видела, да је и
њени рад достојан стована, као и
сваки други рад.

Госпоња стоји ван свих хуманитар-
них и феминистичких организација.

То истичем, јер и ако човек не би
своје себе никад дозвољивао, да буде,
кавак хоће, да не критикује и не ана-
лизује уа туђе у пром реду и вла-
стине поступке, он кад ступа у неку
организацију, у неко друштво, има

тачке, Женски Покрет у у будуће
потпуно остати у делокругу свега
додашњег рада, пружајући најш-
иршу заштиту женама, улажују удру-
жењу мо организационих жена да се
њихов положај пред законом побољ-
шава, бине тумачи тежиња и постојећа
наша жене, просвећивање их да више
потребу опште побољшања жениног
положаја у друштву и држави. Главни
задатак Женског Покрета у овоме
погледу биће и у будуће тај, да се
жене као свесне грађанке упуте на
вршење њихових грађанских ду-
жности у најширем и најрешител-
нијем смислу.

Др. Мара Ивановић, Снага Јанковић,
који је и до сада био темељ свих
негових акција, најбоље не допри-
нести да наше жене одговоре свима
дужностима, које се од просвећене
жене у модерном друштву и држави
очекују.

На скупштини је попуњена Управа
следилем члановима: Алојзија Ште-
би, Др. Мара Ивановић, Снага Јанковић,
Јанковић, Јанковић и Јана Ивановић. Г-дин
Алојзија Штеби је у овом попуњеној
управи једногласно изабрана за пред-
седницу Женског Покрета у Београду.

нас је нарочито интересант захтев
Лиерпапа што он тражи да се от-
вори у заводима за поправку и чак
и у мушким казницама делокруг
нарочито жени. — Потребно је да се
напоменају стањивости таквих завода
на жене, пре свега на мале, душев-
но ведре жене, које би требале да
сарађују при васитану и домаћин-
ству, јер би се тиме очистила ти-
пично нечиста атмосфера интерната.
Васпитне способности женске психе
могу се веома корисно показати у
попуњавању кажњеница; анимали, зло-
намерним појам, који има злочински
малолетник о жени, треба да се из
губи и да он добије увиденије сваће-
тане о жени".

Лиерпап је посетио око 50 казни-
ца у Северној Америци, међу њима
и такве, где су ред и поступањ са-
грађени још на старим принципима.
Он је опртно и те да што маркан-
тије покаже разлику између старих
и нових завода. У хитителном по-
гледу — тако тврди он — стари
казнице — она су без икаквог
претеривања сличне занемарним
шталама. У дупке пуним ћелијама
спавали заробљеници на каменом тлу
и у некојим просторијама је стра-
није 50 до 100 особа је запослена
и без могућности везања. Казнице
у Северној Америци, као и у осталим
земљама, су изградиле са ва-
ном "гробови". У државној казни-
ци су нелице без прозора, само вра-
та воде у мрачан ходник. "Кад од-
луче заробљеници из таквих завода,
они су за поредак опаснији, јер су
огорчени". Врло велики број има

то још мање права, носи двоструку
одговорност за чин, који води у скла-
ду са принципима човечности, а нај-
дуже у складу са правилима и при-
нципима, које друштво, ком припада,
заступа. Феминизам је покрену у својој
основи у пром реду човечански, па
ипак, ипак, колико ми пута грешимо
и у нашим захтевима и у нашим иде-
јама и у нашим настуцима против
наше основне идеје, која се састоји
у томе, да се увек усомисмо љубав,
осећање, садржење у највишом интелекту-
алном...

Далеко сам од тога, да стављам
није приговор, мени се чини, да он
није ни потребан, чини ми се, да је
достатно, да једна друштво упозоримо.
— Вила сам неком згодом у личничкој
амбуланти, кад је и себ уочила једна
старија жена. Једна је ходола. По-
моћно смо јој, да се јавила једново
госпоња са сном погледом, да ће је
да би јој требала нека мата, јер су јој
неке промрале. Из разговора иско-
спитисала се слика, чини је садржај
у крвак следиле. — У кући једне
госпоње, која је уписана у сва ху-
манитарна и феминистичка друштва,
служи та иста жена, као служавка,
но како ради само до дванаест сати,
госпоња се с њом погледом, да ће је
плаћати у матери, наме, да ће јој
њени рад, који је прилично тежан,

Господарица и служавка

Осећајност и жено то сва два појма,
која се замењују у толикој мери, да
заузвему се често синонима. Далеко
од тога, да био томе видели неки
минус, људи, који објективно и ра-
зумно расуђују, виде у томе напроти-
вну највећи жени украс и друштвено
добит, но ми саме жене морало се
често замислити и запитати, да ли
је осећајност поиста наша одлика, је
и у жену не може обавезујемо вели-
чине, бестелности, велике осећајно-
ности, која се не може ничим код
никако, а најмање код нас самих
оправдати.

Видела сам неколико слика нај-
веће социјалне беле поред којих је
жена XX века — у коме је социјал-
ност на свакијим устима — прола-
сна са највирним миром... Како да их
човек схвати?... Уставимо се на од-
носу господарице и служавке.

У свакој бољој кући постоји со-
бица за служавку; мали простор од
једног и пол квадратног метра, уз
својим устима, који се не може
својим без прозора, стари крвет
с лошом постељином. — Служавки

Још таквих казнина, где су становници без свакога посла. У Синг-Сингу је омија који су осујени на смрт, заробљени сваки рад, и ако остану ту од једне до три године, јер је тај рок прописан за испитивање правдоливости преуде.

Извесне делитке кажњавају у Америци веома оштро. Делитке надлежне су да се 10 година затвору, а у неким државама доживотном робом. Делитке, који се кажњавају, н.п. у Engleskoj и Немачкој затвором од једне године до пет година, кажњавају се само робом од 30—40 година. У „Синг-Сингу“ се дешава да кажњавају смрћу малолетнике од 16 и 19 година.

Извесне, које су сарађивале на модерним принципима разликује се од старих чак по спољном изгледу. Оне имају прег свега нарочиту зграду, далеко од осталих, такзавану стацију за пријем, где се потакоко испитује нови заробљеник. Испитивање се врши у сваком погледу, телесном као и душевном, да се може установити узрок преступа са биолошкога и социјалнога тледишта. Да би се што боље утицало васпитањем, заводи су сарађивали у павиљонској систему. Све зграде су пуве ваздуха и светлости, лепо намештене и цео живот у заводу је прилагођен практичним сврхама. Висок проценат заробљеника — по неким заводима до 80% — има право да се удају.

Један дух влада у заводима за поправку за малолетне, које хоће да придобију за нови живот тиме да утичу на њихов душевни живот. Живот у тим заводима сав је окружен хармонијом, међу становницима и особљем је пријатељско општење и цео уметнички живот. Уметнички и музички живот веома је интересовање за околину и живот. Све важне функције у тим заводима као што су функција учитеља, психолошког стручњака, вође павиљона и т. д. обављају жене. Телесне казне не постоје и за поједине кривичне се кажњавају веома што допунитивно за неко време извесне привилегије или што тамо обрађивају неко веома заморно дело.

О казоници за жене у Фрамингаму каже Lierpman: „Директорка завода, госпоња Hodder, има такве квалитете да је признају сви амерички стручњаци за најисповнијег државног казоница у Сједињеним Државама. У њој су удружени сваи елементи хичка спречност вође, душа, зрелост и могућност примања нових провалазача, што јој омогућава да сјајно испуњава место директорка казонице. Од не избија суствених финансија на заробљенике и радницишту, што је нужан услов за реформирање казоница.“ Са становницима познана њихових душевних и духовних потреба. Жене у тој казоници нису запослене само грубом половима, него се тежи томе да их

платити тим, што ће јој дозволити, да спава у шупи. На тој су се бази погодила и служавка већ неколико година у станију у њој. Има неколико кревета и још слабији покривач. Спава у шупи и лети и зими. Дође и кошава, лед, студен од петнаест, двадесет и више гради испод нуде, ну у шупи и ако у њој станује живо биће, нема никад ватре, пет остаје целу зиму незаложено, у простору око кој живија студени зимски ватар, где се свака једна структура ставља никад не откривају од леда, провиди стара жена целу ноћ. Госпоња је зими обилази свако вече, но не обилази је, да види, како она живи у шупи, већ, да погледа, да ли служавка кришом не ложи печ...

Студен је деловала, сад стара жена једна хола.

— Зар у студени проводите и највеће даве у години? Бадиње вене, Божин? — питали смо жену ужасављујући се над њом, што нам је пришла својим мирним, мушечким гласом, тако да је све то тако просто и разумљиво, јер „господин је, господин, а сиромас сиромас.“

— Па да, у мојој је шупи шек студено и на Божин и на Бадиње вене. — Док господарница са својом обетицај седи за богатим столом,

рал развеселава, да им були осећај за лепоту и да се задвољави њихов евентуални уметнички збор. Због ога рада леице, предмете од рафије и т. д. Дисциплина је сарађивана на оном лебу, који диже поштовање само духе, путем свеснога самовладања.

Добро изнему најрешених утисака добија је Lierpman у такзаваној „Training-school“ за девојчице, које су смештене у Steigton Farm-у. Завод веде искључиво жене. Lierpman каже: „Нигде у Немачкој нисам нашао завода, који је волила душевно тако високо развијена, хармонична и у духу меусобне помоћи радена прилагодна, осећајних и до-Бротворних луди.“

У држави Massachusetts постоји завод за научно испитивање и превентивно побијање криминалности. Овај завод води психијатар Dr. W. Healy, који има вредну помоћницу у жени, Dr. August Bronnerovi. Ова два научника пронашају су методе, које су до сада беспримерне. Ти методи се могу применити на особених свакога субјективизма из области етичког просуђивања вредности и генерализања по начину психоанализе и индивидуалне психологије. Услед тога су резултати њиховог истраживања темељни и плодни. „Како мало знају наши универзитети, судило, омадијама судило, кривама и т. д. првстава уопште, кривама о тим методама и како безмерно би се могле ним користити“ — каже Dr. Lierpman.

Занимљиво је и оно што каже Dr. Lierpman о систему самовладања заробљеника у Wilmington код Филаделфије. У томе заводу је око 400 заробљеника и за них су задражили од 27 до 30 дана затвор, кривама и дисциплину заробљеници сами. У заводу предју учитељи и учитељице из Филаделфије, такође свештеници свих различитих вероисповедања. У радионицама је највећи ред, чистота и рад. Заробљеници примају за свој рад плату и фаријацију из околине, а плате веома стабилне одога завода, а радове на послу. Јако је завод управљен тако да се може побегло врло једноставно, ипак се то ретко дешава, али ако се деси, остали заробљеници се сами највише труде да врате избеглицу. Правила о понашању код јела, рада, разноврсна дали су заробљеници сами и они свакодневно свога, који их правила. Тај суд састоји се из четири прџица и четири белџа заробљеника. Казне су: кажњени изгубио извесне привилегије, ако се пак теже огрешно, он се сели у самотну ћелију. Дисциплина је узорна, 90% заробљеника је беспрекорног понашања.

Заробљеници у Pittsburgh излажу свој часопис, који се штампа 2900 комада. У неким казоницама имају позорнице представе, у којима наступају и мушкарци и жене, и че-

стара, од постола изморена, служавка грче се у суденој шупи под својим слабијим покривачем и то у побожино и се перају планде. „Народил нам се син и перају планде.“

Један човек не може доскочити свој друштвеној беда, но можемо ли, да је гледамо у нашој непосредној близини, онде, где је можемо одстранити, где не смо дужни, да то урадимо. Зар није човек само онај, који је и другог види човека... Како је овај случај, да припадници своју прџицу, којом се већ годинама пута на разне тужне реферне слушава, и ја сам, као и она с болним очекивањем погледала у љеника: да ли ће се наћи тек, који ће из старијих ногу одстранити бој! У души ми се дигао протест, осећај гледиња и бола... Док је мушкарца у својој вешој одећи са материјалима болгом често бесхутан, зар жена смије бити бесхутна, зар тим не губи целу своју вредност, зар жена није у првом реду позвана, да буде аније, који свуд улази с љубављу и помирењем?... Зар цивилизација не инкулдира и већ осећајност, већ инстинктивну, зар не инкулдира и различитих феминистичких организација, које траже реформу у сврху побољшања социјалних прилика уопће, не схваћа сама по себи

сто лају представе и ван завода. Карактеристично је да много утичу на заробљенике музиком.

Путем свих ових метода труде се човекољубиви реформатори да претворе казнице и опоравашила, где се лече они, које је живот убио и да претворе казнице у високе школе, где се науче живети такав живот, да ће бити од користи себи и околини.

Отварање Дома „Српске Мајке“

У прошлу недељу 10. г. месец, је отворен Дом Српске Мајке у Београду. Овај завод за обуку младих девојака добија велику социјалну установу од велике вредности, установу која је напустила потреба сваке велике, модерне вароши. Оснивајући ову установу чланицама Српске Мајке био је циљ да омогуће мајкама, раденицама, да њихова деца буду у сигурном склоњивом и оморно одлазници повола на иду за завуд свакодашњег кука. Тако ће око 50 деце, одојцади, имати у дому сву потребну негу, док су њихове матере на послу. Поред тога у дому ће стајно бити 10 кревета за раденице, које ће ту наћи помоћи и склоњива првих дана после порођаја, тако да ће тек потпуно опорављене и оморне одлазници повола на рад. Да би Друштво „Српске Мајке“, које је основано 1913. године, могло појиди овај дом, Општина Београдска је помогла успишви земљиште за зграду, а остали потребан новац за зидање зграде која стаје 1.100.000 дина, прикупили су својим радом и трудом саме чланице.

Рад Интернационале Федерације Универзитетских Образованих Жена

Управни Одбор И. Ф. У. О. Ж. Удружао је своју пленарну седницу прошле јесени у Мадриду. Присутни су били делегати из 24 разне земље међу којима је био делегат и нашег Удружења — универзитетски Образованих Жена. Нови делегат је била Д-р Јелица Петровић, која је срдечно поздрављена као представница новооснована Удружења и члана Федерације. Д-р Петровићева је одговорила на поздрав, изјављујући на веру, да ће наше национално Удружење допринети и својим радом за постизавање циљева Интернационале Федерације.

Главна тежиња у раду Интернационале Федерације — да се олакша женама интелектуалним раденицама усавршавање у студијама и меусобно упознавање — била је основ дискусије свих питања, стављених на дневни ред. У ту сврху Интернационала Феминистички рад да преко националних удружења олакша чланицама Федерације путовања, која врше у циљу свога научног образовања. Сва национална удружења, чланица федерације, постаће се да за време бо-

ружничког оковаких случајева и не налази у себи довољно снаге, да побегне оне ружке инстинкте, који је најчешће изазивају, и да се врати на носу с незгодно умом околностима зар жена — мати, која овако поступа може одгојити своју децу, зар то суotra неће бити људи о које ће се свака лепа мисао, свака лепа идеја одбјигати, као од стени, у којој заједно тражијмо срце и памет!...

Случај старе служавке изнела сам само за карактеристично, но има их много, много, можда још и горих, још и тежих.

Слични односи не владају само према служави, већ често и према бонима, гувернантима, dame de compagnie.

Увек се сећам случаја, где је једна врло богата мама, која има плату, која је сасвим сама у спом огромном стану, која игра велику улогу у друштву, зажелела за dame de compagnie неку одличну госпоњу, но није се могла решити, да од свих својих соба за њу изабрија пристојни кул, већ јој је одређала тамо собичак крај кука.

Дела често на највећи начин муче бону, гувернанту, а мајка све мирно гледа, јер сматра, да је бона и гувернанта за то ту, да подноси све хире неважитане дене.

равна чланицама једног националног удружења у њиховој земљи омогући попуте на путним картама за путеве, које би ове обављале у циљу свога научног образовања. Поред тога постаће старале се такође и за остале материјалне олакшице у циљу олакшања самих студија, национална удружења не се увек постарати да својој студијској колеџници омогуће присуство рад у свима библиотекама, јавним архивама, музејима и уопште упознавање са институцијама научног, историјског, техничког, педагошког итд. карактера. У погледу лакшег обавештања жена за усавршавање у њиховим студијама, Интернационала Федерације припрема публикацију једне брошури о интернационалним стипендијама, које ће моћи дајати тачно обавештене како стипендије постоје, где треба за њих конкурисати, и које услове треба испунити.

Интернационала Федерација је такође изабрала једну комисију, која испитује припреме за организовање једнога Бироа, који би имао задатак да претвори националних удружења у једну велику организацију са публикацијама нових дела из свих научних области, која би се препоручила за преводене на стране језике. У овом своме раду Интернационала Федерација сарађује и са Комисијом за Интелектуалну Сарадњу при Друштву Народа.

Поред овога рада, у погледу чистоте и савршености интелектуалних раденица у њиховим студијама, Интернационала Федерација ради на томе да се олакшају по групама крајна путовања чланицама, у циљу разоноде и упознавања са лепим пределима и интересантним местима у целоме свету. У ту сврху и наше Удружење је припремило извештај о интересностима у њиховој земљи, који ће могле да привуку странце и спремно је да учини све напоре, да би се олакшало путовање и упознавање са нашом земљом својим интернационалним колеџницама.

Пошто су претресања још неке питања о општем положају и напредку жена у јавним и државним службама у свима земљама, Интернационала Федерација је изјавила да ће сама радити на побољшању положаја жене у сваком погледу, и препоручује сарадњу свих националних удружења у Универзитетским образованих жена са феминистичким друштвима у њиховим земљама.

Скуп је завршен изразом програма за идући Конгрес Интернационале Федерације, који ће се одржати идућег лета у Женеви.

Успех наших уметница у француској

Две наше уметнице попуте су својом уметношћу последњих месец дана пажњу и критике и публике у Паризу и Нанси-у сликарца *Сона Тјур-*

Ове исте госпоње биле би тешко повремене да ни нетко каже, да се нецивилизоване, да су несосеђане, да се нецивилизоване и цивилизованости њихова слушница, бона, гувернанта — у сву своју скромност — стоји далеко над криво. — Штега је, да не постоји зрпало у ком би могли видети ве само наш спољашњи изглед, зрпало које би у спољашње дефекте, које, будући их видимо, сад се више, а сад с мање унаша одстрањено показивало и помену унутрашност. Колико би било мање правдоности, како би друштво бржим темпом пошло унапред путем првог морала и цивилизације.

Београд Д-р Марија Илић

Ширите „Женски Покрет“

чевич-Ковачић и певачица Јелка Стаматовић.

У једном великом саваном овећану салону Париза „Salon des Indépendants“ изложба је и наша уметница дала своје слике: Мајку Божију сиротана и Рибаре.

Једна и друга је врло добро, према дасвим различитаједна од друге. Мајка Божија, премда тоглову сасим у модерном духу, делује ипак као какав савремена сликар, једноставна и мистична; нешто ветно, смирено — бољно одише из ње.

Рибари, пуни изражаја и снаге, сећају помало на Рембрантове слике. Једна и друга наишле су на интерес и аматерских посетилаца и критичара, који су се у неколико часописа похвално о њима изразили. Тако на пр. „La Revue moderne, Les artistes d'aujourd'hui, L'ère nouvelle, Revue du Vrai et du Beau, la Gazette du Paris, a Comedia“ је донела, шта више на првој страни и репродукцију Мајке Божије и с великом симпатијом истакла талент и рад г-ђе Тајчевић-Ковачић.

Све је то важно ми беше, што је г-ђа прва од наших сликарки што излаже у Паризу и то у салону, где може само 15% странаца да излаже, друго сами Французи. Уметник може онде да изложи само две своје ствари. Нарочито строги жири одабира између мноштва пријављених највише 500 излагача, тако да је овај пут од 2000 пријављених уметника, само тек око 400 могло да излаже, па међу њима и г-ђа Тајчевић.

Колико је г-ђа својим сликама изразила позорност странаца на југословенску уметност, толико је г-ђица Јелка Стаматовић својим певањем југословенских народних песама у уметничкој обради.

Јелка Стаматовић је да одлучи својом публику за нашу локалну музику и то у Паризу приликом свечане светосавске прославе де 3 фебруара и у Нанси-у 24 фебруара приликом манифестације франко-сербске.

Својим лепим гласом и истанчаном уметничком схватањем оба је пута толико изнела своју отмену публику, да је само за пожелети, да узмете приредити и потпуно самосталан свој концерт.

Концерт г-ђице Стаматовић на самосталној изложби г-ђе Тајчевић-Ковачић помогли ми много да се афирмира вредност наших жена — уметница у „великом“ свету.

Париз. Ј. В.

Шта траже жене бирачи

Неки недељни часопис у Пољској приредио је пре последњих избора за парламент — сејм — анкету и позвао само жене да кажу захтеве, за koje би требало жене посланици бирачи да се залажу. Уредништво је примило веома много одговора. Жене које су одговорице пре свега су се заувалиле на критици досадашњег рада како женских тако и мушких посланика. Највиши број је критиковао то да се жене у парламенту сувише баве општим социјалним питањима уместо да се посете стварна питања која се одnose на женске. Скоро сви одговори су наглашавали да је било много боље, кад се жене посланици не би везали толико за уске програме политичких партија.

На основу добвених одговора једна је поделила све захтеве на три групе, за које је била сагласног код свих:

1. Заштита матере и деце, заштита ванбрачне деце, сиротне деце, душевно и телесно абнормалне деце, за које треба поднети нарочите дозове, дозвола женама да постану судије код омаљинских судова.

2. Пријем жена у сва државна звања и уређење њихових плата. Пољски Устав први пут женама једнако правима мушкарцима и дозвољава им да врше све јавне функције. Али, у пракси је ствар таква да су сва виша места по министарствима и административној служби резервисана за мушкарце.

3. Борба против неовраћа и проширење женске полиције. Траже да се закон против прелазних белим робљем много строже изводи и да се кривично много строже казне.

Ови захтеви су били скоро у свима одговорима, а било је и неколико таквих које је ставио мање број жена. Тако нпр. питање брака. У Пољској је још црквени брак обавезан, а цивилни брак не важи. У томе питању владећима су се жене по својем општем мишљењу. Консервативне и католичке су безусловно то то да им не да важи само црквени брак, јер он једини даје гаранцију нераздвојености. Напреднији елементи су наравно за грађански брак и за могућност развода. Сејм до сада још није третирао ово питање.

Приличан број одговора је скренуто пажњу посланика да се морају енергичније борити против алкохолизма, и ако је на иницијативу женских посланика примио сејм године 1920 закон о ограничењу продавања алкохолних пића. Само се један закон не изводи баш много строго.

Једна једина жена тражила је у своме одговору приму смртне казне.

Интервју са г-ђом Станиславом Палеолог, шефом жен. полиције у Варшави

Одмах кад сам сазнала да ће бити именована госпоња Станислава Палеолог за шефа женске полиције у Варшави, ја сам прва жена која има чим полицијира полицију (у Пољској) покурила сам се да јој честицам и да је замолим за информације о њеном раду.

Нова шеф женске полиције је млада дама, темпераментна и грациозних гестова, искрена, симпатичне спопљаности. Кратко, отеснена карактером, она је била поседовала ме на античне статуе младих јунака.

У разговору су вене лепе, прве очи биле пуне ватре. Године 1918/19 је била она са пољском армјом код оброне Леополда и добила одликовање — крст за заслуге. Године 1920 је напредовала за поручника пољске армјеле, јер је била повољник шефа женске војничке легције. У служби полиције је већ две године.

Кад сам је посматрала — на њеном лицу елемент осмех, доброту и искреност у очима — и кад ми је причала о злочинима који сањивањем мрочно до великих вароши, приметила сам: какав контраст. Раукома још да је потребно и истина против свега, да воде отпору борбу против бича, што ствара беду, срамоту и понижење жене.

„Какав је главни задатак женске полиције?“ упитала сам је.

„Наш рад састоји се у главном у томе да сиречавамо трговину белим робљем; да се боримо са најниш борбенима и да водимо борбу против свих заблуда модерног друштва како што су н. пр. морфинизам, кокаињизам и т. д.“

„А успеси“, прекинула сам је. „Из почетка било је веома тешко, то признајем, јер нисмо још имали потребне рутине. Нисмо познавали својим делом, а такође и пољцима, који на нашем раду и додир. Сваког дана шири се наш делокруг. Суд нам је отступно вео и више случајева, које смо самостално решили. Често се морамо задовољити само улогом сведока, а више пута и оптужујемо. Причањам вам један занимљив случај. Пре неколико недеља изнела је нестално неке 14 то деветнаест девојчице. Строгом истрагом смо утврдили да је била одведена у јавну кућу у Лодзу. Одмах смо телеграфски обавестили полицију у Лодзу и по срећном случају ушли смо девојци у траг. Жена, која је одвела девојчицу, продала ју је за 600 злотика. Код истраге нам је помогла жена која је протекла у јавној у истој јавној кући. Чој је било жао детета, које је неправо плаќало и молило милости. Ова простутка је телефонски обавестила полицију; агенти су дошли, узели девојчицу из јавне куће и предали

је родитељима. У томе случају иступила сам као тужитељ и трговкиња белим робљем била је осуђена на доживотну и по робије.

„Колико жене агената имате у бригади?“

„Сада 18“.

„Да ли је то довољан број?“

„Не, ипак не. Варшава самој без вароши у провинцији требало би више виши број.“

„Да ли се нададе да се ваша бригада убрзо повећа?“

„Да, обавешави су ми поред тога да ће поветати ово одељење у Варшави, још то да оснују одељења женске полиције и у провинцији. Нарочиту важност имаће одељења на граници, где буду морала строго пазиати да се не експортирају девојчице у иностранство. Овај нацрт је доказ да власти не подценују велике заслуге женске полиције и њено улогу. Оне су већ свеце важности нашег рада. У почетку су гледали на женску полицију као на експеримент. Али, експеримент је испало добро.“

Позив телефона прекинуо је наш разговор. (Из часописа „La femme polonaise“).

Белешке

Акција Удружења Наставница.— 8 марта у Другој Женској Гимназији, на позив Наставничког Удружења, одржала је шира севалица представница свих женских студенских организација, као и представница Народног Женског Савеза и Алијансе Женских Покрета. На тој седници је донета одлука да се заједничка петиција упутити Његовом Величанству Краљу, г. Председнику Владе, Министарском Савету и Законодавном Одбору за пун додатак женама државним чиновницама и службеницама удатим за државне чиновнице и службенице. Приликом доношења новог Цивилничког Закона прва је ову јавну исправу изнела на времена наменено жени и породици државног чиновника испривати.

Говињика скупштина Наставничког Удружења.— Удружење Наставница Средњих и Стручних Школа одржало годиничку скупштину 31 марта т. г. у 16 часова у сали Друге Женске Гимназије са њеним дневним редом: 1) Извештај о раду Удружења, 2) Извештај о благајни Удружења, 3) Предлавање је др. Љубице Јовићич. Модерне тежње у школском васпитању 4) Попуњавање Управе новим члановима, 5) Предлози и питања.

Милица Јанковић: Плавни добротуни ваали.— У издану Удружења Наставница изашла је, као прва свеска библиотеке за нашу школску омладину, збирка одабраних приповеда познати и омиљени миљеници Милице Јанковић. Збирка садржи шест приповеда: Плавни Добротуни ваали, Стојан Стевић, Познаниство са Шантићем, Ката Марћелија Богдан, Са острва, Ове збирке пуна

мора и суња, срца и доброте, родољуба и занимљивости пружа нашој омладини најздрављу и секу лекцију, и почиње циклусе издана врлоцимо бираних текстова из наше и стране књижевности. Ми књигу толико препоручујемо уверени да ће задобити многобројне читаоце.

Награда Академије Наука жени. Песма Јелке Стаматовић „Тренуци и Роса Ложена“ (Српска Књижевна Задруга, код XXI, бр. 204) наградила је Српска Краљевска Академија Наука у Београду као најбоље дело из лепе књижевности штампано у 1928 години највећом наградом од 6000 динара. (Другу у трену награду додели су одлични књижевници Сисе Милчић и Милан Кашанић). То је прва награда наше Академије Наука доделена жени. Ово бележимо као један од значајних успеха жене.

Дејчи бракови у Индији.— Једна највећа социјално збу у Индији су свакако дејчи бракови, који дејчице припадни физички и психички расу Хинду. Индијски часопис „The Health“ доноси о дејчим браковима следеће страшне бројеве. По попису из године 1921 има у Индији 612 девојки, које још нису напуниле годину дана, 498 удовица између једне и две године старости, 1285 између две и три године и 6738 удовица између четврте и пете године. Удовица испод 15 година има 331.793. Све те удовице не смеју по други пут ступити у брак, јер им то забрањује њихова вера. По њиховом веровању је учињена жена, која остала удовица неко страшно зло у једној између ранијих својих инкарнација и због тога су је боготи казнили и узели јој мужа. Због тога већина урбане претрпе индијске удовице ужоане патње, јер њихова рођења кућа сматра за најбоље да такву „злу жену“ што пре истера из куће. Удовице девојака — или боље речено дедета — испод пет година старости је било те године на 1000 удатак жена 14, испод 10 година 11 и 437 испод 15. Дакле 44%, девојчица живи у брачним односима пре постизања потпуне телесне и душевне зрелости. Најстрашније је ипак то, што је у Индији још тако мали број како жена тако и мушкарца, који су свесни огромне штете ових дејчих бракова. Ми ћемо у једном од будућих бројева нашега листа још говорити о томе на основу књиге „Мајка Индија“, коју је написала Катариња Мајо, Американка.

Бесплатан женски рад.— „Manchester Guardian“ доноси извештај неке америчке сенатке, у коме она набраја шта и колико је урадила за доба од 30 година. За то време она је напекла 33.190 хлебова, 5930 вене колчака, 7960 пастета. Спремила је 235.425 онеба, 5540 фунта масла, направила 1751 литар сокова од воћа, одгајала 7660 кокошкана и 33.461 сат је употребила на спремање кувене, прање и слично. Она сама цени вредност тога рада — и то по најнижој цени — на 115.885 долара, које наравно неће никада допринети.

ОГЛАС

Управа Женског Клуба извештава све наставнице, учитељице, чиновнице, ученице и њихове мајке које пролазе кроз Београд, да у оне које би желеле да се задуже дужи време у Београду, да у Женском Клубу, на најлепшем месту вароши, Кеес Михаилова 45, могу добити следеће:

- 1) Цео пансион. — 1200 дина. месечно. Ово нарочито важи за ученице, које за скромну цену могу имати здраву собу и добру домаћу кују.
- 2) Преноћиште, доручак, ручак, вечера, — 50 дина. дневно.
- 3) Преноћиште и доручак — 30 дина. дневно.

Купатило у свако добу на расположење за скромну цену од 10 дина.

Просторије Клуба такође су преуређене — да ће се сваки посетилац осећати угодно као код своје куће.

Моли за посету Управа Женског Клуба